



FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Katedra Blízkého východu

Posudek vedoucího na bakalářskou práci Elišky Odvodyové „Obraz dětství a vnímání dětí v Sefer ḥasidim“

Popis práce

Předložená bakalářská práce se zabývá vnímáním dětství v prostředí středověké židovské pietistické skupiny *ḥasidej Aškenaz*. Na základě analýzy nejdůležitější literární památky z okruhu *ḥasidej Aškenaz*, etické sbírky *Sefer ḥasidim* (dále *SH*), se práce na jedné straně snaží prozkoumat postavení dětí v této komunitě, na straně druhé analyzuje literární a náboženské motivy, v nichž se v tomto textu odráží vztah dospělých k dětem.

V první kapitole je toto zkoumání zasazeno do kontextu obecné historiografie 20. století a metodologických proměn přístupů ke zkoumání středověkého dětství, zejména v souvislosti s otázkou, zda bylo ve středověku dětství vnímáno jako samostatné životní období se specifickými charakteristikami. V této kapitole je zároveň stručně popsáno právní postavení a vzdělávání dětí v křesťanské společnosti. Následující kapitola shrnuje dostupné informace o dětech a podobách dětství v židovských komunitách, a to na základě různých typů pramenů (popisy rituálů, memorbuchy, rabínská responsa apod.). Kapitola rovněž obsahuje stručný popis právního postavení dítěte a průběhu vzdělávání v židovských komunitách.

Jádro práce představuje třetí kapitola, v níž autorka nejdříve představuje hnutí *ḥasidej Aškenaz* a zmiňuje charakteristické rysy jejich zbožnosti (důraz na pevně vytyčené hranice komunity, intenzivní kajícnost, jejímž cílem je plnění Boží vůle zjevené nad rámeč Tóry pouze skupině vyvolených v čele se zbožným učencem). Dále představuje text *SH* a poukazuje na obtíže, které při jeho interpretaci působí otázka jeho vzniku a autorství, přičemž se odvolává především na novější Marcusovu teorii o kompozitním charakteru *SH*. Kapitola rovněž obsahuje krátkou biografii Jehudy he-Ḥasida, nejvýraznější duchovní autority hnutí. Autorka následně prostřednictvím vyhledávání hebrejských termínů pojících se s dětmi a dětstvím (*jeled*, *na'ar*, *tinok*, *katan* a jejich odvozeniny) v internetové databázi rukopisů *SH* (Princeton University Sefer Hasidim Database) identifikuje hlavní motivy, které se v *SH* pojí s dětmi a dětstvím, a tyto klasifikuje do tří skupin. Dítě a péče o něj je podle ní v *SH* vyobrazováno jako možný zdroj rozptýlení a překážka při dosahování intenzivní zbožnosti. V *SH* je dále zdůrazňována právní a náboženská odpovědnost rodiče za jednání dítěte a důležitost snahy předvídat jeho jinak často nepředvídatelné chování. Nakonec se v *SH* objevují pasáže, v nichž je péče o dítě představována jako aktivita, během níž může dojít k nežádoucím kontaktům s nežidovským okolím. Z popisů dětí a péče o ně v *SH* je podle autorky také zřejmé, že „dospělí trávili s dětmi poměrně dost času, mimo jiné prostřednictvím her a zapojováním do náboženských rituálů“ a že mezi dítětem a dospělým existovalo „emoční pouto“, s nímž byla snaha o intenzivní zbožnost někdy v napětí (s. 41).

Věcné hodnocení

Autorka si zvolila poměrně náročné téma, k němuž neexistuje obsáhlejší pojednání ve formě monografie nebo studie a které si vyžadovalo samostatnou práci s primárními prameny – v tomto



FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Katedra Blízkého východu

případě s hebrejským textem *SH*. Toto samo o sobě je nad rámec požadavků kladených na bakalářskou práci. Autorka využívala také relevantní sekundární literaturu a dokázala vlastními slovy prezentovat badatelská stanoviska k různým tématům. Pouze tam, kde se pokouší shrnout širší okruhy (např. postavení dítěte ve středověké společnosti) působí její generalizace poněkud arbitrárně a povrchně. Jako vedoucí práce každopádně oceňuji její ochotu text průběžně vylepšovat a pracovat s poměrně širokou škálou sekundární literatury. Ve výsledku je práce sevřená, kapitoly a v rámci nich i odstavce na sebe logicky navazují, linii výkladu lze poměrně snadno sledovat.

Předložená analýza identifikovaných motivů týkajících se dětství v *SH* je o něco problematictější. Autorka si je vědoma provizorní povahy svých závěrů a formuluje je opatrně. Aby totiž bylo možné zhodnotit, do jaké míry se v těchto motivech skutečně odráží ať už každodenní život dětí v prostředí *hasidej Aškenaz*, nebo alespoň jejich role v myšlenkovém světě autora/autorů *SH*, bylo by potřeba tyto motivy mnohem podrobněji srovnat se soudobou hebrejskou literaturou jiných žánrů (způsobem, jaký autorka naznačuje např. na s. 33), rozlišit motivy ovlivněné např. konkrétní halachickou diskusí v Talmudu od motivů, v nichž se skutečně zrcadlí specifický charakter zbožnosti *hasidej Aškenaz*. Podobně by bylo vhodné se zaměřit na další pietistické texty (např. *Ha-Rokeaḥ*, „penitenční manuály“ apod.). Také v samotném textu *SH* lze určitě najít ještě další pasáže, které jsou pro diskusi relevantní a mohly by také trochu problematizovat navrženou kategorizaci (např. na s. 34 autorka cituje paragraf 984 parmské verze, ale nezmiňuje paragrafy 770 a 771, kde můžeme nalézt podobný motiv – člověk se nemá nechat dítětem vyrušovat od studia – ovšem zároveň také postavený na hlavu: je zde totiž navrženo, aby si člověk s sebou bral dítě na záchod, aby tam nepřemýšlel nad Tórou). Charakter identifikovaných pasáží by dále lépe osvětlil podrobnější pohled např. na problematiku soustředění při modlitbě u *hasidej Aškenaz*, kontaktů s nežidovským prostředím apod. Tyto navržené komparace ovšem pochopitelně jdou nad rámec bakalářské práce a lze je provést, pokud by autorka měla zájem se tématem zabývat i dále.

Formální hodnocení

Po formální stránce je práce až na drobné inkonzistence v citacích na velmi dobré úrovni.

Závěrečné hodnocení

Z výše uvedeného je zřejmé, že se jedná o kvalitní práci, kterou **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnotit známkou **výborně**.

V Litoměřicích 3. 9. 2020

PhDr. Milan Žonca, PhD